

DATOS IDENTIFICATIVOS

Dereito penal de empresa

Materia	Dereito penal de empresa			
Código	V08G080V01923			
Titulación	Grao en Dereito			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Dereito público			
Coordinador/a	Valeije Álvarez, María Inmaculada			
Profesorado	Arias Carral, Manuel Lago Calvo, Francisco José Valeije Álvarez, María Inmaculada			
Correo-e	inma@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	As leccións que compoñen o programa da materia constitúen unha exposición sistemática sobre os delitos e a responsabilidade xurídico-penal en que poden incurrir quen realizan actividades que son consideradas ilícitas e que están relacionadas coa empresa e o ámbito laboral. O obxectivo a conseguir na impartición da materia [Dereito Penal da Empresa] consiste, fundamentalmente, en axudar a identificar os conceptos teóricos básicos para que os alumnos/as poidan identificar, interpretar, razoar e resolver os diferentes supostos delituosos que se producen naquel ámbito. Dominar as nocións esenciais de Dereito penal da Empresa e as súas técnicas de interpretación e exposición oral e escrita resultan de especial utilidade para todos aqueles estudantes que orienten a súa actividade xurídica profesional á práctica forense ou ao asesoramento no ámbito empresarial e laboral			

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer as principais institucións xurídicas
A2	Coñecer a función do Dereito como sistema regulador das relacións sociais
A3	Comprender o carácter unitario do ordenamento xurídico
A4	Coñecer os principios e valores constitucionais
A7	Coñecer as estruturas sociopolíticas do ámbito nacional e internacional
A10	Ser quen de aprehender sistematicamente o ordenamento xurídico
A11	Ser quen de identificar problemas xurídicos e abordar a súa solución de modo interdisciplinar
A12	Ser quen de manexar fontes xurídicas
A13	Ser quen de interpretar e analizar criticamente o ordenamento xurídico
A14	Ser quen de comprender e de redactar documentos xurídicos
A15	Ser quen de manexar a oratoria xurídica
A18	Ser quen de negociar e mediar
B1	Capacidade de síntese e análise
B2	Capacidade de aprender
B3	Capacidade de xestión da información
B4	Capacidade de adaptarse a novas situacións
B5	Capacidade para organizar e planificar
B6	Resolver problemas de forma eficaz
B7	Aplicar pensamento crítico, lóxico e creativo
B10	Preocupación pola calidade
B11	Comportarse de forma ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional
B12	Comunicarse de xeito efectivo nun entorno de traballo (habilidades nas relacións interpersoais)
B13	Traballar desde unha perspectiva comparada, manexando información comparada

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecementos básicos da teoría xeral do delito e das consecuencias xurídico penais a fin de comprender a estrutura dos delitos socioeconómicos.	A1 A2 A3 A4 A10 A11	
Coñecementos básicos da normativa legal vinculada ao exercicio de Dereito penal relacionada con ámbito da actividade mercantil e empresarial	A1 A2 A3 A4 A10 A11 A12	
Coñecementos básicos sobre a protección dos intereses financeiros da Unión europea e sobre a cooperación penal no espazo de liberdade seguridade e xustiza	A1 A2 A3 A4 A7 A12	B4 B13
Coñecementos básicos sobre aspectos xurídico-públicos que posibilitan aprender principios e conceptos nucleares do Dereito Penal de empresa, e permiten ao estudante unha visión interdisciplinar da materia.	A1 A2 A3 A4 A10 A12	B2 B3 B7 B11
Coñecementos básicos sobre aspectos xurídico-privados que posibilitan aprender principios e conceptos nucleares do Dereito Penal de empresa	A1 A2 A3 A4 A10 A11 A12	B2 B3 B6
Capacidade de identificar e comprender problemas xurídicos propios do Dereito penal de empresa a partir dun caso que reflexe unha situación real dá vida profesional e abordar a súa solución de modo interdisciplinario	A3 A11 A13	B1 B5 B6 B7
Capacidade de manexar fontes xurídicas, xurisprudenciais e doutrinais propias do Dereito Penal de empresa	A2 A3 A10 A11 A12	B3
Ser capaz de comprender e de redactar documentos xurídicos.	A14	B7 B10
Capacidade de interpretar e analizar críticamente o ordenamento xurídico penal limitado aos delitos socioeconómicos e as súas consecuencias Xurídicas	A13	
Ser capaz de manexar a oratoria xurídica en función do tipo de audiencia	A15 A18	B12

Contidos

Tema

LECCION I. Dereito Penal de empresa: Concepto e contido.

LECCION II. Dereito Penal económico e integración europea: A cooperación penal no espazo de liberdade , seguridade e xustiza

LECCION III. O tipo obxectivo e subxectivo nos delitos económico-empresariais.

LECCION IV Autoría e participación

I. A responsabilidade das persoas físicas que actúan para a empresa. A autoría por omisión (art. 11 CP).A autoría mediata (art. 28 CP). II. A responsabilidade penal do administrador de dereito e do administrador de feito (art. 31 CP).III. Responsabilidade penal das persoas xurídicas (art. 31 bis). O sistema de penas para as persoas xurídicas (art. 33.7 CP). Regras xerais para a aplicación de penas para as persoas xurídicas (art. 66 bis CP). As consecuencias accesorias (art. 129 CP). IV. Especial referencia aos programas de compliance penal

LECCION V. Delitos societarios	I. Falseamiento de documentos sociais. Imposición de acordos abusivos ou lesivos. Obstaculización ao exercicio dos dereitos dos socios. Obstaculización a tarefas de inspección ou supervisión. O delito de administración social fraudulenta.
LECCION VI. Delitos contra a Facenda Pública	I. Delito de defraudación tributaria. Delitos contra a Seguridade Social. Delito de fraude de subvencións. Delitos de fraudes comunitarias. Delito contable tributario.
LECCION VII. Branqueo de capitais	
LECCION VIII. Delitos relativos ao mercado e os consumidores	I: Descubrimento e revelación de segredos de empresa. Detracción do mercado de materias primas ou produtos de primeira necesidade. Publicidade falsa. Facturación ilícita. Delito de estafa de investimentos e estafa de crédito. Maquinacións para alterar o prezo das cousas resultante da libre competencia. Abuso de información privilexiada no mercado de valores. Alteración de prezos en concursos e poxas públicas.
LECCION IX: O delito de corrupción entre particulares	
LECCION X: Delitos contra os dereitos dos traballadores	I. Imposición ou mantemento de condicións ilegais de traballo. Tráfico ilegal de man de obra e contratación ilegal de estranxeiros. Determinación ou favorecemento da emigración mediante engano. Discriminación laboral. Impedimento ou limitación da liberdade sindical e o dereito de folga. Coaccións á folga. Delitos a seguridade e hixiene no traballo.
LECCION XI. Delitos relativos á propiedade intelectual e Delitos contra a propiedade industrial	I. Delitos relativos á propiedade intelectual.- Delitos contra a propiedade industrial: delitos referentes a invencións e creacións industriais. Delitos referentes a signos distintivos. Delito referente a obtencións vexetais. Delito de utilización indebida de denominacións de orixe ou de indicacións xeográficas.
LECCION XII. Delitos de contrabando	
LECCION XIII Insolvencias punibles.	I. Delito de alzamento de bens. Favorecemento ilícito de acredores. O delito concursal. Presentación de datos contables falsos.
LECCION XIV. Delitos contra os recursos naturais e o medio ambiente.	

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	15	39	54
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	49	49
Sesión maxistral	36	0	36
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2.5	8.5	11
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Plantexamento, debate e exposición en aula de conclusións alcanzadas en exercicios prácticos. A resolución de exercicios prácticos son complemento da lección maxistral. Os/as estudantes durante as sesións presenciais intervirán oralmente expondo a súa solución ou puntos de vista aos casos prácticos propostos, debatendo, no seu caso, coa profesora e os seus compañeiros/as. As discusións deben proporcionar ao estudante unha oportunidade para practicar a expresión oral e de recibir críticas construtivas. Valorarase positivamente as intervencións dos estudantes na discusión exposta, tendo en conta os coñecementos e habilidades demostradas
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Metodoloxía onde o/a estudante enfróntase ante a descrición dunha situación específica que suscita un problema que ten que ser comprendido, valorado e resolto polo estudante a título individual. O caso práctico consiste nun problema concreto, que lle describe unha situación real da vida profesional referente ao campo particular do Dereito Penal de empresa. O/a estudante debe ser capaz de analizar os feitos, debe obrigatoriamente aplicar ás normas penais e procesuais, a normativa extrapenal e así mesmo a xuriprudencia e doutrina relacionada ca situación do caso planteado. Debe chegar a unha decisión xurídica razoada, extraendo súas propias conclusións. A solución deberá ser presentada por escrito e mediante a metodoloxía que se sinalará ao comenzo do curso. Ao longo do curso exisiraxa a realización de 4 o 5 casos prácticos relacionados con bloques temáticos das leccións que describe o programa da materia.

Sesión maxistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución de algunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir información e coñecementos e facilitar a aprendizaxe. Tendo en conta que o programa vén dividido en 14 leccións, a metodoloxía docente discorrerá do seguinte modo: a cada lección corresponderalle unha hora e tres cuartos na que mediante o sistema de lección maxistral- o docente introducirá ao estudante nos aspectos básicos de cada tema. Como soporte ás explicacións, o docente proporcionará materiais (presentación power-point, sentenzas, extractos de obras doctrinales...) e, eventualmente, un esquema-guía cos puntos crave do desenvolvemento da súa explicación. Todos os materiais estarán a disposición do estudante na plataforma docente Fatic. En todo caso, a explicación do docente deberá ser complementada polo estudante tanto cos materiais que lle foron proporcionados ao efecto como pola consulta dalgún dos manuais que aparecen na bibliografía recomendada.
------------------	---

Atención personalizada

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Entrega de 4 casos prácticos ao longo do cuatrimestre da acordo a metodoloxía que se indique a comezo do curso	30
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Para os estudantes que fixeron avaliación continua habrá un exame final de contido teórico na modalidade escrita. Constará de tres preguntas sobre algunhas das leccións do programa e que foron abordadas na aula ou no caso práctico	60

Outros comentarios sobre a Avaliación

A) Primeira convocatoria

1. A cualificación final da materia de Dereito Penal de Empresa determínase a partir da suma das cualificacións obtidas en primeiro termo na avaliación continuada desenvolvida por cada estudante e doutra banda a través da realización dunha proba final escrita teórica.

2. O 40% da cualificación corresponderá á nota obtida na avaliación continua (asistencia e participación) e nas actividades avaliadas. E o 60% da cualificación corresponderá á nota obtida na proba global (exame final).

3. A avaliación continuada, esixe, por unha banda unha asistencia de polo menos o 80% das clases e un mínimo de tres actividades avaliadas (casos prácticos), que se desenvolverán ao longo do curso. Os casos obxecto da avaliación continuada realizaranse e entregaranse necesariamente nas datas establecidas no seu momento no cronograma da materia. A metodoloxía que deberá empregar o estudante para responder ao caso práctico especificarase con cada entrega.

4. O examen final de contido teórico (modalidade escrita) terá unha cualificación numérica entre 0 e 10, terase que aprobar necesariamente para poder superar a materia, con independencia do valor ponderado que teña na cualificación final da materia.

5. Modalidade avaliación continúa sen presencialidade con causa xustificada: Os/as estudantes que por causa documentalmentemente xustificada non poidan asistir ás clases serán avaliados conforme os seguintes criterios: entrega de casos 30% e proba final teórica escrita 70%

6. Os alumnos que non se acoñan a avaliación continua serán avaliados cun **exame final** (modalidade escrita), que constituirá o 100% da nota final. O procedemento de avaliación consistirá nun exame teórico-práctico. O exame componse de dous partes: a primeira parte consta dunha proba escrita na que o estudante debe resolver un caso práctico, que supón o 60% da cualificación final. A segunda parte consiste en que, unha vez rematada a proba práctica, o estudante debe contestar a dúas preguntas de resposta longa. O contido das preguntas son epígrafes das leccións do programa da materia. O valor ponderado supón o 40% restante da nota final. Será necesario superar cada unha das dúas partes.

B) Segunda convocatoria:

1. Os estudantes que realicen a avaliación continuada (presencialidade e resolución de casos prácticos) poderán presentarse ao exame teórico final en caso de suspender na primeira convocatoria. Se conservará a cualificación da avaliación continuada das actividades realizadas ao longo do curso sempre que realicen 3 traballos e a cualificación media do conxunto sexa de acordo á cualificación numérica entre 0 e 10, superior a 5.

b) Os estudantes que non seguiron ou non superaron a avaliación continúa teñan dereito a un **exame final teórico-práctico** (modalidade escrita) non que se avalíen as competencias globais da materia e co que poidan acadar o 100% da nota.

C) Convocatoria Fin de Carreira:

Os estudantes farán un **exame final teórico-práctico** (modalidade escrita) no que se avalíen as competencias globais da materia e co que poidan acadar o 100% da nota.

Bibliografía. Fontes de información

Martínez Buján, C., **Derecho Penal económico**, 1ª,

Martínez-Bujan Pérez, C., **Derecho penal económico y de la empresa. Parte Especial**, 3ª,

Código Penal,

Memento Práctico-penal Económico y de la empresa,

Quintero Olivares, G (director), Fermín Morales Prats (coord.), **Comentarios al Código penal español**.,

Orts Berenguer, E.: González Cussac, J.L., **Compendio de Derecho Penal Parte General**,

Martínez-Bujan Pérez, Carlos, **Derecho penal económico y de la empresa. Parte General**,

Vives Anton, T.S. y otros, **Derecho Penal. Parte Especial 3ª. Ed.**,

Conde-Pumpido Ferreiro, C (director y autor) P. Díaz Martínez (coordinadora):, **Código penal comentado: con concordancias y jurisprudencia: actualizado a la LO 5-2010 de 23 de junio de 2010**,

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Dereito penal I/V08G080V01304

Dereito penal II/V08G080V01404
